

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روان‌شناسی مرضی کودک

(شیوع، سبب‌شناسی و درمان)

تألیف

دکتر تورج هاشمی

عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه تبریز

نعیمه ماشینچی عباسی

دانشجوی دکتری علوم اعصاب‌شناختی دانشگاه تبریز

معصومه جداری

کارشناسی ارشد روان‌شناسی دانشگاه تبریز

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۶

سرشناسه	: هاشمی نصرت‌آبادی، تورج، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: روان‌شناسی مرضی کودک: (شیوع، سبب‌شناسی و درمان)/ مولفان تورج هاشمی، نعیمه ماشینچی عباسی، معصومه جداری.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۶ ص: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۳۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: کودکان -- آسیب‌شناسی روانی/ روان‌شناسی آسیب‌شناختی
موضوع	: کودکان -- روانپزشکی/ کودکان -- روان‌شناسی
شناسه افزوده	: ماشینچی عباسی، نعیمه،
شناسه افزوده	: جداری، معصومه،
رده بندی کنگره	: RJ۴۹۹/۵۲،۹ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی	: ۶۱۸/۹۲۸۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۹۱۹۹۰

روان‌شناسی مرضی کودک شیوع، سبب‌شناسی و درمان
تالیف: دکتر تورج هاشمی- نعیمه ماشینچی عباسی- معصومه جداری

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ دوم ۱۳۹۶

تیراژ: ۲۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۳۵-۴

تهران: خیابان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین- خیابان وحید نظری- پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۳۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۷
فصل اول: تاریخچه و تعاریف.....	۱۹
پیدایش آسیب روانی.....	۱۹
تاریخچه روان‌شناسی مرضی تحولی.....	۲۰
ظهور روان‌شناسی مرضی کودک.....	۲۱
مفهوم بهنجاری و نابهنجاری.....	۲۴
رفتار بهنجار و نابهنجار (رفتار عادی و غیرعادی).....	۲۵
فصل دوم: دیدگاه‌ها و طبقه‌بندی اختلالات روانی.....	۲۹
ماهیت اختلالات روانی با توجه به دیدگاه‌های مختلف.....	۲۹
دیدگاه مرضی یا آسیب‌شناختی.....	۲۹
دیدگاه آماری.....	۲۹
دیدگاه فرهنگی.....	۳۰
دیدگاه آرمانی نگر با تعیین الگوی بهنجاری.....	۳۰
توصیف و طبقه‌بندی اختلالات روانی.....	۳۰
مسائل و طبقه‌بندی تشخیصی.....	۳۱
طبقه‌بندی مقوله‌ای.....	۳۱
طبقه‌بندی ابعادی.....	۳۴
رویکردهای طبقه‌ای در برابر رویکردهای ابعادی.....	۳۵
طبقه‌بندی ریخت‌شناختی.....	۳۶
ارزیابی چندمحوری.....	۳۷
دوران کودکی و نوجوانی.....	۴۰
کودکی اولیه.....	۴۰

۴۱	کودکی میانی
۴۲	کودکی پایانی
۴۴	دوران نوجوانی
۴۶	مرحلهٔ پیش نوجوانی
۴۶	مرحلهٔ درخودفرورفتن
۴۶	مرحلهٔ ازخود بیرون آمدن
۴۸	طبقه‌بندی اختلالات کودکان و نوجوانان
۵۰	عوامل مؤثر بر اختلالات رفتاری
۵۰	خانواده
۵۲	عوامل زیستی
۵۲	عوامل اجتماعی-اقتصادی
۵۳	جنسیت و اختلالات رفتاری
۵۴	سیر و پیش آگهی اختلالات رفتاری
۵۷	اختلالات اضطرابی
۵۸	انواع اضطراب
۵۸	اضطراب مزمن
۵۸	اضطراب حاد
۵۹	اضطراب‌های موقتی
۵۹	نظریه‌های سبب‌شناسی اضطراب
۵۹	نظریه‌های زیست‌شناختی
۶۰	فرضیهٔ ژنتیک
۶۰	فرضیهٔ گابا
۶۱	فرضیهٔ تولید آدرنالین-تولید نورآدرنالین
۶۱	نظریه‌های روان‌شناختی
۶۱	نظریه‌های روان‌تحلیل‌گری
۶۲	نظریهٔ شناختی بک
۶۲	نظریهٔ رشد نهفته
۶۳	فرضیه‌های نظام خانوادگی
۶۶	ابزارهای سنجش ترس و اضطراب در کودکان و نوجوانان
۶۶	مصاحبه‌ها
۶۷	پرسشنامه‌های بالینی
۶۷	سنجش‌های خودگزارش دهی از اضطراب

۶۸	ارزیابی مشاهده ای
۶۹	سنجش فیزیولوژیکی
۷۰	ترس در برابر هراس
۷۱	هراس‌ها
۷۱	هراس اجتماعی
۷۲	هراس خاص
۷۳	امتناع از مدرسه رفتن
۷۴	اختلال اضطراب تعمیم یافته
۷۶	شیوع هراس‌های دوران کودکی
۸۱	اختلال وسواس فکری-عملی نوجوانان
۸۲	تشخیص اختلال وسواس فکری-عملی
۸۵	رابطه بین وسواس‌های فکری-عملی
۸۶	سبب‌شناسی اختلال وسواس فکری - عملی
۸۶	نظریه‌های زیست‌شناختی
۸۶	فرضیه بدکارکردی عصبی
۸۷	فرضیه نقص سروتونینی
۸۷	مدلهای روان‌شناختی
۸۷	نظریه روانکاوی
۸۸	نظریه یادگیری
۸۸	مدل راجمن-هاجسن
۸۸	فرضیه یادگیری مشاهده ای
۸۹	مدل نظام‌های خانوادگی
۸۹	شیوع اختلال وسواس فکری-عملی
۹۰	وسواس موکنی
۹۲	سنجش اختلال وسواس فکری - عملی
۹۵	راهبردهای درمانی اختلال وسواس فکری-عملی
۱۰۰	رویکردهای درمانی اختلالات اضطرابی در کودکان و نوجوانان

فصل پنجم: اختلالات افسردگی (نشانه شناسی، سبب‌شناسی و درمان)..... ۱۰۳

۱۰۳	اختلال افسردگی در کودکان و نوجوانان
۱۰۶	دیدگاه‌های تاریخی اختلال افسردگی کودکان
۱۱۱	دیدگاه رشدی

۱۱۲.....	اختلال افسردگی اساسی.....
۱۱۴.....	اختلال دیس تایمی (افسرده خوبی).....
۱۱۵.....	اختلال سیکلوتایمی.....
۱۱۵.....	اختلال اضطراب جدایی.....
۱۱۵.....	اختلال خلقی ناشی از مواد.....
۱۱۶.....	اختلال سازگاری با خلق افسرده.....
۱۱۶.....	داغدیدگی.....
۱۱۶.....	سبب‌شناسی اختلال افسردگی.....
۱۱۶.....	عوامل ژنتیکی.....
۱۱۷.....	عوامل زیست‌شناختی.....
۱۱۸.....	عوامل خانوادگی.....
۱۲۰.....	شیوع اختلالات خلقی.....
۱۲۱.....	ملاک‌های تشخیص و سنجش اختلال افسردگی.....
۱۲۹.....	اختلالات همراه با اختلال افسردگی.....
۱۲۹.....	اختلالات اضطرابی.....
۱۳۰.....	اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی.....
۱۳۰.....	اختلال دوقطبی I.....
۱۳۲.....	راهبردهای درمانی اختلال افسردگی کودکی.....
۱۳۲.....	دارودرمانی.....
۱۳۴.....	راهبردهای روان‌شناختی اختلال افسردگی.....

فصل ششم: اختلال نافرمانی مقابله‌ای (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان).... ۱۴۱

۱۴۱.....	اختلال نافرمانی مقابله‌ای.....
۱۴۳.....	ملاحظات تشخیصی اختلال نافرمانی مقابله‌ای.....
۱۴۷.....	راهبردهای درمانی اختلال نافرمانی مقابله‌ای.....
۱۵۳.....	بزهکاری در دوره نوجوانی.....
۱۵۵.....	شیوع رفتار مخل و ضداجتماعی.....
۱۵۶.....	راهبردهای درمانی بزهکاری.....

فصل هفتم: اختلال سلوک (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان)..... ۱۶۳

۱۶۳.....	اختلال سلوک.....
۱۶۳.....	ویژگیهای اختلال سلوک.....

۱۶۸	سبب‌شناسی اختلال سلوک
۱۶۸	عوامل زیست‌شناختی
۱۷۰	عوامل خانوادگی
۱۷۱	عوامل محیطی
۱۷۳	نظریه‌های موجود در مورد سبب‌شناسی اختلال سلوک
۱۷۶	شیوع اختلال سلوک
۱۷۷	سیر و پیش‌آگهی اختلال سلوک
۱۷۸	همزمانی اختلالات سلوک با سایر اختلالات
۱۷۹	تداوم اختلال سلوک
۱۷۹	راهبردهای درمانی اختلال سلوک

فصل هشتم: اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان) ۱۸۳

۱۸۳	اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی
۱۸۵	نشانه‌های اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی
۱۸۶	انواع اختلال ADHD
۱۸۶	سبب‌شناسی اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی
۱۸۶	عوامل زیست‌شناختی و ژنتیکی
۱۸۸	عوامل خانوادگی
۱۸۸	سازگاری با تولد خواهر یا برادر
۱۸۹	طلاق
۱۹۱	شیوع اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی
۱۹۳	شرح و سیر رشدی اختلال ADHD
۱۹۵	اختلالات همراه با اختلال ADHD
۱۹۶	مروری بر رویکردهای درمانی موجود در مورد اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی

فصل نهم: اختلال جسمانی سازی (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان) ۲۰۵

۲۰۵	اختلال جسمانی سازی
۲۰۷	ملاک‌های تشخیصی DSM-IV-TR برای اختلال جسمانی کردن
۲۰۸	ملاک‌های تشخیصی DSM-IV-TR برای اختلال تبدیلی
۲۰۸	ملاک‌های تشخیصی DSM-IV-TR برای خودبیمارانگاری
۲۰۹	ملاک‌های تشخیصی DSM-IV-TR برای اختلال بدشکلی بدن
۲۰۹	ملاک‌های تشخیصی DSM-IV-TR برای اختلال درد روان‌زا

۲۰۹	اختلال درد مربوط به عوامل روان‌شناختی.....
۲۰۹	اختلال درد مربوط به عوامل روان‌شناختی و اختلال طبی عمومی.....
۲۱۲	سبب‌شناسی و نظریه‌های اختلالات جسمانی سازی.....
۲۱۲	مدل زیست پزشکی.....
۲۱۲	ژنتیک.....
۲۱۲	آسیب‌پذیری اندام بخصوص.....
۲۱۳	تکامل.....
۲۱۳	استرس (نشانگان انطباق عمومی).....
۲۱۵	مدل روان‌پویشی.....
۲۱۵	مدل نظام‌های خانواده.....
۲۱۶	مدل شناختی-ادراکی.....
۲۱۷	مدل رفتاری.....
۲۱۹	همابندی اختلالات جسمانی شکل.....
۲۱۹	راهبردهای درمانی اختلالات جسمانی شکل.....

فصل دهم: اختلالات دفع (نشانه شناسی، سبب‌شناسی و درمان) ۲۲۱

۲۲۱	اختلالات دفع.....
۲۲۱	بی‌اختیاری ادرار.....
۲۲۲	ملاک‌های تشخیصی DSM-IV-TR برای بی‌اختیاری ادرار.....
۲۲۲	انواع بی‌اختیاری ادرار.....
۲۲۳	سبب‌شناسی بی‌اختیاری ادرار.....
۲۲۳	عوامل زیست‌شناختی.....
۲۲۴	عوامل هیجانی.....
۲۲۵	عوامل یادگیری.....
۲۲۵	شیوع بی‌اختیاری ادرار.....
۲۲۷	شب‌ادراری سنجدی.....
۲۳۰	راهبردهای درمانی بی‌اختیاری ادرار.....
۲۳۰	دارودرمانی.....
۲۳۱	بی‌اختیاری مدفوع.....
۲۳۳	سبب‌شناسی بی‌اختیاری مدفوع.....
۲۳۳	عوامل عضوی.....
۲۳۴	عوامل هیجانی.....

عوامل یادگیری.....	۲۳۴
شیوع بی‌اختیاری مدفوع.....	۲۳۵
سیر و پیش‌آگهی بی‌اختیاری مدفوع.....	۲۳۶
سنجش بی‌اختیاری مدفوع.....	۲۳۷
درمان بی‌اختیاری مدفوع.....	۲۳۹

فصل یازدهم: اختلالات خوردن (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان) ۲۴۱

اختلالات خوردن.....	۲۴۱
بی‌اشتهایی عصبی.....	۲۴۱
توصیف و ضوابط تشخیص بی‌اشتهایی عصبی.....	۲۴۲
بی‌اشتهایی عصبی دوره بلوغ.....	۲۴۵
توصیف بالینی بی‌اشتهایی عصبی دوره بلوغ.....	۲۴۶
بی‌اشتهایی عصبی در پسران.....	۲۴۷
اختلال پراشتهایی عصبی (پرخوری روانی).....	۲۴۹
تفاوت اختلال پرخوری روانی و بی‌اشتهایی عصبی.....	۲۴۹
سبب‌شناسی بی‌اشتهایی عصبی و اختلال پرخوری روانی.....	۲۵۳
عوامل زیست‌شناختی.....	۲۵۳
عوامل خانواده.....	۲۵۵
اختلال خلقی.....	۲۵۸
عوامل فرهنگی-اجتماعی.....	۲۵۹
دیدگاه روان‌پویشی.....	۲۶۰
شیوع اختلالات خوردن.....	۲۶۱
راهبردهای درمانی اختلالات بی‌اشتهایی و پراشتهایی عصبی.....	۲۶۲
الف) روش‌های درمانی اختلال بی‌اشتهایی عصبی.....	۲۶۲
ب) روش‌های درمانی اختلال پراشتهایی عصبی.....	۲۶۶
چاقی.....	۲۶۸
شیوع چاقی.....	۲۶۹

فصل دوازدهم: اختلالات تیک (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان) ۲۷۱

اختلالات تیک.....	۲۷۱
اختلال تیک گذرا.....	۲۷۲
شیوع اختلال تیک گذرا.....	۲۷۳

۲۷۳	اختلال تیک حرکتی یا صوتی مزمن
۲۷۴	شیوع اختلال تیک حرکتی یا صوتی مزمن
۲۷۴	پیش آگهی اختلال تیک مزمن حرکتی یا صوتی
۲۷۴	سبب‌شناسی اختلال تیک گذرا و مزمن
۲۷۵	اختلالات توره
۲۷۶	اختلال همراه با TS
۲۷۷	درمان اختلالات تیک
۲۸۳	اختلال حرکت کلیشه ای
۲۸۳	عادات دهانی
۲۸۳	شست مکیدن
۲۸۴	ناخن جویدن
۲۸۵	دندان قروچه کردن

فصل سیزدهم: بدرفتاری با کودک (نشانه‌شناسی و درمان) ۲۸۷

۲۸۷	کودک: بدرفتاری یا غفلت
۲۸۸	شیوع سوء استفاده جنسی از کودک
۲۹۰	راهبردهای درمانی کودکان مورد سوء استفاده جنسی

فصل چهاردهم: اختلالات جنسی (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان) .. ۲۹۵

۲۹۵	اختلال هویت جنسی
۲۹۶	ملاک‌های تشخیصی اختلال هویت جنسی
۲۹۷	سبب‌شناسی اختلال هویت جنسی
۲۹۸	شیوع اختلال هویت جنسی
۲۹۹	پیش آگهی اختلال هویت جنسی
۳۰۰	راهبردهای درمانی اختلال هویت جنسی
۳۰۰	رفتار بیش از حد جنسی و رفتار جنسی پرخاشگرانه

فصل پانزدهم: اختلالات طیف اوتیسم (نشانه‌شناسی، سبب‌شناسی و درمان) ۳۰۱

۳۰۱	اختلال اتیستیک
۳۰۹	سبب‌شناسی اختلال اتیسم
۳۰۹	نظریه‌های زیست‌شناختی
۳۱۰	نظریه روان زاد

۳۱۰.....	نظریه‌های شناختی
۳۱۲.....	راهبردهای درمانی اختلال اטיسم
۳۱۲.....	برنامه TEACCH
۳۱۳.....	درمان یکپارچه سازی حسی به عنوان روشی برگرفته از علوم اعصاب
۳۱۵.....	الگوی آموزشی زمان پایه
۳۱۶.....	ارتباط تسهیل شده
۳۱۷.....	هنر، موسیقی درمانی و حیوان درمانی
۳۱۷.....	روش هانن
۳۱۹.....	برنامه مداخله‌ای کی هول
۳۱۹.....	گفتار درمانی
۳۲۰.....	کار درمانی
۳۲۱.....	مشارکت والدین در برنامه‌های مداخله

فصل شانزدهم: اختلالات خواب (نشانه شناسی، سبب شناسی و درمان) ۳۲۳

۳۲۳.....	اختلالات خواب
۳۲۴.....	بیخوابی کودک
۳۲۶.....	خواب آلودگی
۳۲۶.....	حمله خواب
۳۲۷.....	وقفه تنفسی در خواب
۳۳۰.....	فلج شدن در خواب
۳۳۰.....	از خواب پریدن
۳۳۱.....	کابوس
۳۳۳.....	اختلال رفتار در خواب حرکت سریع چشم
۳۳۳.....	بروکسیسم (فشردن دندان‌ها در خواب)
۳۳۴.....	سومنامبولیسم (خوابگردی، راه رفتن در خواب)
۳۳۸.....	وحشت‌های شبانه
۳۴۰.....	بیداری‌های ناقص
۳۴۰.....	سومنیلوکی (گفتار در خواب)

فصل هفدهم: اختلالات رفتاری در آئینه پژوهشی ۳۴۱

۳۴۱.....	بازتاب شیوع اختلالات رفتاری در پژوهش‌های روان‌شناختی
----------	--

سختن آخر..... ٣٤٩

منابع..... ٣٥١

به نام دوست که هرچه داریم از اوست

پیشگفتار

آسیب‌شناسی روانی از دیرباز یکی از خاستگاه‌های روان‌شناسی علمی محسوب شده و تلاش‌های نظام مند کثیری از روان‌شناسان در طول یک قرن گذشته به شکل‌گیری و انسجام این شاخهٔ مهم روان‌شناسی منجر شده است. هرچند که نشانه‌شناسی و سبب‌شناسی اختلالات روانی در دوران بزرگسالی مهمترین دغدغهٔ روان‌شناسان را در چندین دهه به خود اختصاص داده بود، لکن در پرتو شکل‌گیری رویکرد روان‌تحلیل‌گری و بالاخص نو روان‌تحلیل‌گری در سه دههٔ اول قرن بیستم، زمینه را برای بررسی و تحلیل دقیق اختلالات روانی و رفتاری دوران کودکی و نوجوانی مهیا نمود و با گذشت زمان و ظهور سایر رویکردها و نظام‌های روان‌شناسی بر عمق و وسعت تلاش‌های آسیب‌شناسانه در این عرصه، افزوده شد. در سایهٔ تغییرات بوجود آمده در منظرگاه روان‌شناسان، اختلالات و مشکلات روانی و رفتاری کودکان و نوجوان، از حوزهٔ اختلالات بزرگسالان، منفک شد و نگاه‌های آسیب‌شناسی، رنگ و چهرهٔ متفاوتی به خود گرفت. در پرتو تغییر پارادایم‌های سبب‌شناختی، رویکردهای درمانی نیز دچار قبض و بسط گردید و امیدواری برای گشودن راه‌های جدید جهت مواجههٔ عالمانه و روشنگرانه با این عرصه‌ها بیش از پیش هموارتر گردید.

با نگاهی گذرا به تحولات شکل گرفته در نظام‌های طبقه‌بندی اختلالات روانی، می‌توان اذعان نمود که پا به پای تحولات بوجود آمده در عرصه‌های نظری، گشایش‌های جدیدی در شکل و نحوه طبقه‌بندی اختلالات دوران کودکی و تفکیک آنها از اختلالات بزرگسالی بوجود آمده است، به نحوی که ساختار و ابعاد طبقه‌بندی‌های بین‌المللی از بیماری‌های روانی در طول چند دهه گذشته، تغییرات غیرقابل وصفی به خود دیده است. در سایه این تغییرات، نیاز روان‌شناسان و متخصصان روان‌شناسی به منابع تجدیدشده، هر روز بیش از پیش احساس می‌شود و از این رو، پاسخدهی به این نیازها، ضرورت تجمیع منابع، یافته‌ها و نظریه‌های جدید را در عرصه روان‌شناسی مرضی بالاخص مرضی کودک توجیه نموده و تلاش‌های دامنه دار در این عرصه را ایجاب می‌کند.

مبتنی بر این ضرورت‌ها، کتاب حاضر برای پاسخدهی به نیاز بسیاری از دانشجویان رشته روان‌شناسی به رشته تحریر درآمده است تا در پرتو آن، مهمترین و شایع‌ترین اختلالات روانی و رفتاری دوران کودکی در قالب نشانه‌شناسی، شیوع، سبب‌شناسی و درمان به جستجوگران و تلاشگران این عرصه ارائه شود و زمینه برای فهم دقیق این اختلالات مهیا گردد.

امید است که تلاش حاضر بتواند پاره‌ای از دغدغه‌های علاقمندان رشته روان‌شناسی را پوشش داده و انگیزه پیگیری مطالعات دامنه دار را در آنها بوجود آورد. هرچند، تلاش بر این بوده است که منبعی منسجم برای روان‌شناسی مرضی کودک تهیه گردد، لکن هیچ نوشتاری، خالی از نقصان نیست و از این رو، جهت تکمیل مطالب آن، به نقد عالمانه و روشنفکرانه علاقمندان حوزه روان‌شناسی نیازمند بوده و این امر، مؤلفان این اثر را به طی کردن راه بی‌منتها یاری خواهد رساند.

دکتر تورج هاشمی

نعیمه ماشینچی عباسی

معصومه جداری

۱۳۹۳

مقدمه

در مورد رفتار تعاریف زیادی مطرح شده است، ولی یکی از کاملترین تعاریف رفتار عبارت است از تمام آن چیزی که از آدمی سر می‌زند. خواه بازتاب‌های اولیه‌ی شرطی، خواه فعالیت‌های عالی ذهن، خواه سطح پائین یادگیری و خواه ترکیب و آفرینش فکری (بنی جمال و احدی، ۱۳۸۳). از سویی، بررسی مفاهیم مختلف بیماری یا اختلالات روانی و رفتاری مستلزم آن است که در وهله‌ی اول، اصطلاح اختلال تعریف شود تا امکان طرح کردن دیدگاه‌های مختلف در مورد آن صورت گیرد. بعلاوه، از آنجا که کلمه‌ی بهنجار، اصولاً معنی دور بودن از حالت طبیعی را نشان می‌دهد، بنابراین، دلالت بر انحراف از برخی از استانداردها را دارد (آزاد، ۱۳۸۲؛ به نقل از حمید، ۱۳۸۷). در این راستا، در این کتاب سعی شده است تا در ابتدا به شرح و چگونگی پیدایش آسیب روانی پرداخته شده و دیدگاه‌های موجود عنوان شوند. از سویی، چند نمونه از اختلالات روان‌شناختی و رفتاری کودکان و نوجوانی به طور اجمالی مورد بررسی قرار خواهند گرفت و رویکردهای سبب‌شناختی و درمانی مربوطه ارائه می‌شوند. در نهایت، بازتاب شیوع اختلالات رفتاری در پژوهش‌های روان‌شناختی مطرح می‌گردد. امید است که تلاش حاضر بتواند پاره‌ای از دغدغه‌های علاقمندان رشته‌ی روان‌شناسی را پوشش داده و انگیزه‌ی پیگیری مطالعات دامنه دار را در آنها بوجود آورد.

